

Rezime izvještaja guvernera – oktobar 2019.

U Izvještaju guvernera za oktobar 2019. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2019. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2019. godinu.

Prema podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2018. godini iznosi 5,1%, dok je prema preliminarnim podacima u prvom kvartalu 2019. godine ostvaren realni rast od 3%, a u drugom kvartalu realni rast od 3,2% u odnosu na isti period 2018. godine.

Potrošačke cijene su u oktobru 2019. godine u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,5%, koliko je iznosio i njihov rast u odnosu na oktobar prethodne godine.

Industrijska proizvodnja je u prvih deset mjeseci 2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine zabilježila pad od 7,9%. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru prerađivačke industrije (-5,6%) i u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-16,3%), dok je rast proizvodnje zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena (17,7%).

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih devet mjeseci 2019. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 7%, a prevoz robe smanjen za 8,9%. U istom periodu smanjen je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 0,1%, dok je prevoz robe povećan za 10,5%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 1%, a prevoz robe za 10,2% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2019. godine, proizvedeno ukupno 182.460 m³ šumskih sortimenata, što je za 16,3% manje nego u istom periodu 2018. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2019. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 18,7% i rast efektivnih časova rada od 6,2% u odnosu na isti period 2018. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2019. godine iznosio je 205.650 lica, što je za 2,3% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 5% više u odnosu na septembar 2018. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2019. godine iznosio 35.993 što predstavlja rast od 6,9% u odnosu na prethodni mjesec i pad od 14,2% u odnosu na oktobar 2018. godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 31. 10. 2019. godine, bio je 48.054 od kojih je 14.272 ili 29,7% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,8%, a u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine je bio veći za 3,8%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju oktobra 2019. godine iznosio 619,3 miliona eura, i bio je manji za 0,1% na mjesečnom nivou, a na godišnjem 4,2%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 31. 10. 2019. godine (14.272) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.046 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 32.895.055,91 eura što čini 5,3% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 12.226 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 586.434.848,41 eura, što čini 94,7% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 10. 2019. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,1% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 17,4% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,4% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 39,6% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.581,2 miliona eura na kraju oktobra 2019. godine, i bila je 0,1% manja u odnosu na prethodni mjesec¹. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju oktobra 2019. godine iznosili 2.988,2 miliona eura i ostvarili su pad od 1,6% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na oktobar prethodne godine bili veći za 0,2%.

¹ Podaci za bankarski sektor se odnose na stanje sistema na dati dan, u skladu sa primjenom relevantne međunarodne metodologije. Stoga izračun godišnje promjene poredi stanje u sistemu u trenutku poređenja (počev od aprila 2019. godine: 13 banaka) sa stanjem na dan u 2018. godini (15 banaka).

U strukturi pasive, dominantno učešće od 76,2% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u oktobru 2019. godine iznosili su 3.488,8 miliona eura, i zabilježili su mjesečni pad od 0,7%, dok u odnosu na oktobar 2018. godine bilježe rast od 0,9%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2019. godine iznosio je 599,7 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,9%. Takođe, ukupan kapital je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 14,8%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u oktobru iznosili su 139,2 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 2%, dok u odnosu na oktobar 2018. godine bilježe pad od 41,7%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2019. godine iznosili su 142,2 miliona eura i činili su 4,8% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 0,3%, dok su na godišnjem nivou bili manji za 30,4%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2019. godine iznosila je 6,17%, i bila je niža za 0,05 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj oktobra 2018. godine zabilježila pad od 0,27 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2019. godine iznosila je 6,11%, što predstavlja pad od 0,22 p. p. na mjesečnom nivou i pad od 0,81 p. p. u odnosu na oktobar 2018. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,42% na kraju oktobra 2019. godine i bila je niža za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj oktobra 2018. godine ostvarila pad od 0,17 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 262,8 miliona eura na kraju oktobra 2019. godine, i bilježi rast od 4,6 miliona eura ili 1,8% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 4,4 miliona eura ili 1,7%. Tokom oktobra 2019. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 59,5%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 40,5%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 79,8 miliona eura za prvih deset mjeseci 2019. godine. U njoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,5%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,5%).

U oktobru 2019. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 2,4 miliona eura kroz 289 transakcija. Ostvareni promet bio je za 95,8% manji nego u

prethodnom mjesecu, odnosno za 58,5% manji u odnosu na oktobar 2018. godine. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 10. 2019. godine iznosila je 3.455,7 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,4%, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 15%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju oktobra 2019. godine bila 11.453,04 indeksnih poena, bilježi rast od 2,2% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 5,4%. Indeks MNSE10 iznosio je 792,78 indeksna poena i bilježi pad od 0,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 6%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u oktobru 2019. godine, fiskalni suficit Crne Gore iznosio je 3 miliona eura. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u oktobru 2019. iznosili su 156,6 miliona eura ili 3,3% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za oktobar niže za 16,9%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u oktobru 2018. godine, ostvaren je rast od 7,4%. Izdaci budžeta iznosili su 153,6 miliona eura ili 3,2% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je niže za 2,9% u odnosu na oktobar prethodne godine, a u odnosu na plan za 3,1%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2019. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.127,9 miliona eura ili 64,9% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 504,5 miliona eura ili 10,5% BDP-a, a na spoljni dug 2.623,4 miliona eura ili 54,4% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 61,6% BDP-a. Na kraju decembra 2018. godine, javni dug (bruto) Crne Gore iznosio je 3.268,6 miliona eura ili 70,8% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 393 miliona eura ili 8,5% BDP-a, a na spoljni dug 2.760 miliona eura ili 59,8% BDP-a, dok se na dug lokalnih samouprava odnosilo 115,6 miliona eura ili 2,5% BDP-a.

U oktobru 2019. godine, Vlada je emitovala euroobveznice u iznosu od 500 miliona eura. Obveznice su emitovane sa rokom dospjeća od deset godina, sa godišnjom kamatnom stopom od 2,55%, što predstavlja najmanju kamatnu stopu otkad je Crna Gora ponudila svoje obveznice na međunarodnom tržištu.

U oktobru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ostvareno je učešće u projektu *IPA – Banking Supervision III*, u Ljubljani. Povodom tvining projekta „Podrška regulaciji finansijskih usluga“, tokom oktobra održane su dvije misije. U okviru višekorisničkog projekta *IPA 2015* u oblasti međunarodne trgovine uslugama, dostavljen je izvještaj o kvalitetu statistike međunarodne trgovine uslugama, metodološki priručnik, kao i konačan izvještaj o realizovanim aktivnostima tokom trajanja projekta, u periodu od jula 2017. do oktobra 2019. godine. Na zahtjev

Monstata, pripremljeni su podaci platnog bilansa za aneks Izvještaja o napretku. Povodom sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, pripremljen je prilog iz nadležnosti CBCG.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.